

УДК 712.2:37.091.12:005.963.3 (477-25 НУБіП)

**ВІКОВІ ДЕРЕВА ТА ПАМ'ЯТНІ ПОСАДКИ У ФОРМУВАННІ
ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ НУБіП УКРАЇНИ**

А. І. КУШНІР, кандидат біологічних наук, доцент

О. А. СУХАНОВА, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: 200208@ukr.net

Анотація. Вікові, меморіальні рослини та «пам'ятні посадки» на території Національного університету біоресурсів і природокористування України є важливими складовими природоохоронної та просвітницької діяльності, візитівкою і окрасою навчального закладу, пов'язані з видатними вітчизняними й зарубіжними діячами, вченими та приурочені до відомих подій. Тому актуальними є питання збереження культурної, природної спадщини, популяризації вікових, меморіальних рослин серед науковців і шанувальників і розробки заходів щодо організації наявних і нових місць «пам'ятних посадок» на території університету, їх охорона та збереження.

Наведено результати багаторічних досліджень, пов'язаних із вивченням вікових, меморіальних рослин і «пам'ятних посадок» на території НУБіП України, встановленням їхніх біоморфологічних параметрів, якісного стану, заходів зі збереження та популяризації. Встановлено, що серед найпоширеніших родів рослин, які формують меморіальні та «пам'ятні посадки» на територіях НУБіП України є такі: дуб, горобина, бузок, бук, туя, в'яз, гінґо. Вікові рослини, що входять до системи насаджень, розміщених на територіях базового закладу НУБіП України, є винятково представниками роду дуб. Визначено роль рослин у формуванні тематичних екскурсій та розроблено маршрути для їх огляду, обстеження та дослідження.

Ключові слова: пам'ятні посадки, вікові дерева, якісний стан, тематичні екскурсії, насадження.

Актуальність. Вікові, меморіальні рослини та «пам'ятні посадки» на території Національного університету біоресурсів і природокористування України є важливими складовими природоохоронної та просвітницької діяльності, візитівкою та окрасою навчального закладу, пов'язані з видатними вітчизняними й зарубіжними діячами, вченими та приурочені до відомих подій.

На сьогодні актуальними є питання збереження культурної, природної спадщини, популяризації вікових, меморіальних рослин серед науковців та шанувальників і розробки заходів щодо організації наявних і нових місць «пам'ятних посадок» на території університету, їх охорона та збереження.

Мета досліджень полягає у вивченні вікових, меморіальних рослин та «пам'ятних посадок» на території НУБіП України із визначенням подій та осіб, яким вони приурочені, розробці оптимальних маршрутів з огляду насаджень для підвищення популяризації, заходів зі збереження рослин та організації їхніх посадкових місць.

Матеріали та методи дослідження. Об'єктом досліджень були вікові, меморіальні рослини та «пам'ятні посадки» на території НУБіП України. Багаторічні спостереження, пов'язані з вивченням рослин, передбачали використання багатьох загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема, біометричного, таксономічного, фітоценотичного тощо.

Результати дослідження. У мальовничій лісистій південно-західній околиці Києва розташований Київський територіальний центр (базовий заклад) Національного університету біоресурсів і природокористування України. На голосіївській землі інститути сільськогосподарського та лісового профілів, які його утворили, почали створювати свою матеріальну базу наприкінці 1920-х років [4].

Величезні голосіївські ліси в попередні декілька сторіч належали Київській Лаврі. Залишки декоративного саду в Голосіївській пустині, створеного за розпорядженням київського митрополита Петра Могили в 1631 р., у вигляді могутніх 300–400-річних дубів-велетнів, багатовікових лип, руїн старих штучних терас збереглися і дотепер. Цей сад, за даними відомого вченого дендролога та паркознавця О. Л. Липи, є першим із достовірно відомих декоративних садів в Україні [2].

Упродовж 1926–1930 рр. у Голосієві було споруджено п'ять навчальних корпусів, приміщення для майстерень, три студентські гуртожитки і два житлові будинки. У 1929 р. Сільськогосподарський інститут перебазовано у Голосієве, а Лісотехнічний інститут у вересні 1930 р. розміщено в приміщенні нинішнього I навчального корпусу НУБіП України [8].

Насадження на території базового закладу НУБіП України, як правонаступника голосіївських вузів до 1954 р. (з 1954 р. Української сільськогосподарської академії, яка в 1990 р. отримала статус Українського державного аграрного університету, в 1994 р. – Національного аграрного університету України, з 2008 р. – НУБіП України), почали формувати в 1930–1940-х рр. Вони значно поліпшують архітектурно-художнє оформлення території університету, захищають пішоходів від шкідливих газів, шуму, пилу та високих температур повітря влітку, слугують перепорою для сильних вітрів, а також виконують навчально-пізнавальну функцію. Основними елементами озеленення на території університету є лінійні насадження вздовж проїжджої частини та тротуарів, зелені смуги біля корпусів, гуртожитків і житлових будинків.

З метою покращення стану декоративних насаджень у центральній частині території університету, навпроти X навчального корпусу вздовж вулиці Героїв оборони, на території колишнього плодового саду площею біля 1,0 га, в 2001 р. розпочато проектні та підготовчі роботи із закладення Загальноуніверситетського скверу. Територіально його оточують IX, V і VIII навчальні корпуси НУБіП України.

У планувальній структурі Загальноуніверситетського скверу закладено ідеологію створення та розвитку університету.

В історії НУБіП України виділено три етапи його розвитку:

1 етап – період самостійного розвитку голосіївських вузів (сільськогосподарського, лісогосподарського та зооветеринарного інститутів), які в 1954 р. утворили об'єднаний вуз під назвою Українська сільськогосподарська академія (УСГА);

2 етап – утворення та розвиток Української сільськогосподарської академії (1954–1992 рр.);

3 етап – створення на основі Української сільськогосподарської академії в 1992 р. Українського державного аграрного університету, якому в 1994 р. надано статус Національного аграрного університету України. У 2008 р. університет отримав сучасну назву – Національний університет біоресурсів і природокористування України. Він має розгалужену систему територіальних навчальних закладів по всій Україні.

Етапи розвитку вузу реалізовано на композиційній осі скверу, що простягається із півночі на південь від Х до V навчальних корпусів. Вісь займає серединну частину скверу, виконана за використанням регулярного прийому розпланування території. Основні роботи в Загальноуніверситетському сквері НУБіП України виконано упродовж 2001–2005 рр.

Важливим етапом у формуванні декоративних насаджень на територіях НУБіП України, починаючи з 1990-х рр. і дотепер, є закладання «пам'ятних посадок» на честь відомих учених і пам'ятних дат. Багаторічні спостереження за створенням таких насаджень дають змогу констатувати, що до їхнього складу включено ряд деревних рослин, відмінних за віком та видовим різноманіттям [1; 9].

Серед найпоширеніших родів рослин, які формують меморіальні та «пам'ятні посадки» на територіях НУБіП України, є такі: дуб (*Quercus* L.), горобина (*Sorbus* L.), бузок (*Siringa* L.), бук (*Fagus* L.), туя (*Thuja* L.), в'яз (*Ulmus* L.), гінкго (*Ginkgo* L.).

Вікові рослини, що входять до системи насаджень, розміщених на територіях базового закладу НУБіП України, є винятково представниками роду дуб (*Quercus* L.). Біометричні параметри вікових дерев наведено в табл.

До даних реєстру об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення м. Києва (станом на 2015 р.) «Дуб професора Алексєєва», «Дуб академіка Погребняка», «Віковий дуб», «Дуб Поварниціна», «Дуб Круг-Веселовського» та «Дуб Січових Стрільців» не внесено. Зважаючи на задовільний якісний стан цих вікових рослин, для їхнього збереження необхідна розробка пакета документів з присвоєння статусу ботанічних пам'яток природи місцевого значення [5; 7].

Біометричні параметри вікових дерев, що зростають на територіях базового закладу НУБіП України

№ з/п / на плані	Назва дерева, його місцезростання	Висота <u>дерева</u> штамбу, м	Окружність на висоті 1,3 м <u>стовбура</u> , см діаметр <u>стовбура</u> , см	З якими видатними особами або подіями пов'язані рослини
Території біля навчальних корпусів та гуртожитків				
1	ППМЗ Дуб Вєтрова Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. Е. Блакитного, 8	<u>18,0</u> 5,0	<u>488,0</u> 155,0	Названий на честь лейтенанта Г. К. Вєтрова, який командував гарнізоном героїчного ДОТу № 205 під час оборони Києва в 1941 р.

Продовження таблиці

№ з/п / на плані	Назва дерева, його місцезростання	Висота <u>дерева</u> штамбу, м	Окружність на висоті 1,3 м <u>стовбура</u> , см діаметр стовбура см	З якими видатними особами або подіями пов'язані рослини
2	ППМЗ Дуб Кирпоноса Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. генерала Родимцева, 1А	<u>20,0</u> 6,0	<u>395,0</u> 126,0	Названий на честь командувача Південно-Західного фронту генерал-полковника М. П. Кирпоноса
3	ППМЗ Дуб Якуніна Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. генерала Родимцева, 1А	<u>20,0</u> 9,0	<u>446,0</u> 142,0	Названий на честь героя оборони Києва у 1941 р. лейтенанта В. П. Якуніна, командира гарнізону ДОТу № 205
4	ППМЗ Дуби Рильського Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (2 екз.) вул. генерала Родимцева, 9	1. <u>19,0</u> 3,0 2. <u>17,0</u> 5,0	<u>435,0</u> 139,0 <u>306,0</u> 97,5	Названі на честь відомого українського письменника і громадського діяча М. Т. Рильського, який тривалий час проживав у Голосієво
5	Дуб професора Алексєєва Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. генерала Родимцева, 19	<u>21,5</u> 5,5	<u>377,0</u> 120,0	Назва пов'язана з іменем першого декана лісогосподарського ф-ту Українського лісотехнічного інституту проф. Є. В. Алексєєва, який захистив дерево від знищення під час будівництва навчального корпусу в 1926 р.
6	Дуб академіка Погребняка Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. генерала Родимцева, 19	<u>19,0</u> 7,0	<u>460,0</u> 146,5	Назва пов'язана з іменем визначного лісівника, завідувача кафедри лісівництва (1933–1939, 1944–1949 рр.) і лісового ґрунтознавства (1939–1941 рр.) лісогосподарського ф-ту Київського лісогосподарського інституту акад. П. С. Погребняка

Продовження таблиці

№ з/п / на плані	Назва дерева, його місцезростання	Висота <u>дерева</u> штамбу, м	Окружність на висоті 1,3 м <u>стовбура</u> , см діаметр стовбура см	З якими видатними особами або подіями пов'язані рослини
7	ППМЗ Дуб Вітовта Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. Героїв оборони, 13	<u>21,0</u> 8,0	<u>412,0</u> 131,0	Названий на честь Великого литовського князя Вітовта, оборонця Руської землі
8	ППМЗ Дуби Петра Могили Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (2 екз.) вул. генерала Родимцева, 19	1. <u>23,0</u> 7,5 2. <u>22,5</u> 7,5	<u>427,0</u> 136,0 <u>359,0</u> 114,3	Названі на честь видатного церковного та культурного діяча Митрополита Київського Петра Могили
9	ППМЗ Дуби Екзюпері Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (6 екз.) вул. генерала Родимцева, 19	1. <u>21,5</u> 3,0 2. <u>27,0</u> 7,0 3. <u>23,5</u> 9,0 4. <u>24,0</u> 7,0 5. <u>22,5</u> 4,0 6. <u>28,0</u> 6,5	<u>374,0</u> 119,1 <u>410,0</u> 130,6 <u>304,0</u> 96,8 <u>321,0</u> 102,2 <u>355,0</u> 113,1 <u>412,0</u> 131,2	Названі на честь видатного французького письменника Антуана де Сент-Екзюпері
10	Віковий дуб Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. вул. генерала Родимцева, 19	<u>24,5</u> 7,0	<u>456,0</u> 145,2	
11	ППМЗ Дуби генерала Тарнавського Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (10 екз.) вул. генерала Родимцева, 2–4	1. <u>24,0</u> 4,5 2. <u>26,0</u> 6,5 3. <u>26,0</u> 10,5 4. <u>25,5</u> 9,5 5. <u>25,0</u> 10,0 6. <u>22,5</u> 6,5	<u>410,0</u> 130,5 <u>340,0</u> 108,3 <u>324,0</u> 103,2 <u>416,0</u> 132,5 <u>423,0</u> 134,7 <u>380,0</u> 121,0	Названі на честь українського полководця генерал-четара Української Галицької армії Мирона Омеляновича Тарнавського

Продовження таблиці

№ з/п / на плані	Назва дерева, його місцезростання	Висота <u>дерева</u> штамбу, м	Окружність на висоті 1,3 м <u>стовбура</u> , см діаметр стовбура см	З якими видатними особами або подіями пов'язані рослини
11	ППМЗ Дуби генерала Тарнавського Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (10 екз.) вул. генерала Родимцева, 2–4	7. <u>24,0</u> 7,0 8. <u>31,5</u> 6,0 9. <u>26,0</u> 7,5 10. <u>23,0</u> 3,0	<u>345,0</u> 109,9 <u>552,0</u> 175,8 <u>378,0</u> 120,4 <u>384,0</u> 122,0	Названі на честь українського полководця генерал-четара Української Галицької армії Мирона Омеляновича Тарнавського
12	Дуб Поварниціна Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (на території Ботанічного саду НУБіП України)	<u>23,5</u> 9,0	<u>400,0</u> 127,0	В. О. Поварницин – завідувач кафедри дендрології Київського лісотехнічного інституту з 1946–1961 рр. Доклав багато зусиль для відродження дендрологічного саду КЛТІ і збагачення колекцій новими видами рослин
13	Дуб Круг-Веселовського Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (на території Ботанічного саду НУБіП України)	<u>26,5</u> 4,0	<u>406,0</u> 109,0	П. Ф. Круг-Веселовський – лісничий-ентузіаст Голосіївського лісництва, який у 1920-х рр. розпочав роботи зі створення колекцій деревних рослин незахищеного ґрунту Ботанічного саду НУБіП України
14	ППМЗ Дуб Січових Стрільців Дуб звичайний – <i>Quercus robur</i> L. (навпроти будинку по вул. генерала Родимцева, 11)	<u>23,0</u> 8,0	<u>467,0</u> 149,0	Українські Січові Стрільці – представники єдиної української національної військової формації (заснованої в серпні 1914 р.) в складі австро-угорської армії

Примітка: ППМЗ – пам'ятка природи місцевого значення

Для збереження осередків розміщення дерев, меморіальних і «пам'ятних посадок» необхідними є заходи щодо організації територій їх місць зростання, відтворення, раціонального використання та охорони, а також надання окремим віковим деревам природоохоронного статусу [3].

Упродовж останніх 20 років проводять постійний моніторинг за станом вікових рослин та вживають заходів, які забезпечують їхню життєздатність в умовах новостворених насаджень.

З метою популяризації вузу серед науковців, майбутніх абітурієнтів, громадської спільноти ми запропонували організувати тематичні екскурсійні маршрути по місцях зростання вікових дерев, меморіальних і «пам'ятних рослин» із висвітленням інформації щодо історичних подій, пам'ятних дат та особистостей, які сприяли закладенню цих насаджень [6].

Класифікують туристичні маршрути за різноманітними ознаками: метою, видом пересування, сезонністю, тривалістю, контингентом і формою.

Основними цілями пізнавального тематичного маршруту територією НУБіП України для огляду вікових дерев і пам'ятних посадок є: наукова, навчальна, рекреаційна, пізнавальна, промислова, культурно-розважальна, екологічна, етнічна.

За видом пересування маршрут планується пішохідним.

За сезонністю: постійним (цілорічним) або сезонним (весняно-літнім, літньо-осіннім, зимовим).

За тривалістю: короткостроковим, середньостроковим, тривалим.

За контингентом або демографічним та соціальним складом учасників: студентським (за фаховими спеціальностями, спорідненими спеціальностями), шкільним, науковим, любительським.

За формою або побудовою траси: лінійним, радіальним, кільцевим, комбінованим.

Вирізняють і ряд інших критеріїв, за якими маршрут можливо виокремити за:

- охопленням території (внутрішній (тривалістю 45'), міжтериторіальний (90'), загальний (більше ніж 90'));
- ступенем організованості (самодіяльний, плановий (організований), позаплановий (на замовлення));
- чисельністю відвідувачів (груповий, індивідуальний, індивідуально-груповий);
- ступенем організованості (самоорганізаційний, навчальний процес, західницький).

Відповідно до критерію визначення маршруту за охопленням території виділяємо: внутрішній (внутрішньокорпусний), міжтериторіальний (міжкорпусний) і загальний (загальнотериторіальний) маршрути огляду експозицій НУБіП України, у тому числі вікових, меморіальних рослин та «пам'ятних посадок».

Внутрішній маршрут тематичної екскурсії міститиме такі станції:

- 1) територія I навчального корпусу НУБіП України;
- 2) «Раритети Ботанічного саду НУБіП України»;
- 3) сквер «Ювілейний»;
- 4) «Алея Слави» (території III, IV і X навчальних корпусів);
- 5) загальноуніверситетський сквер;
- 6) територія XII навчального корпусу;
- 7) студентське містечко.

Міжтериторіальний (міжкорпусний) маршрут включатиме ряд станцій:

- 1) «Алея Слави», загальноуніверситетський сквер, територія XV навчального корпусу;
- 2) Ботанічний сад НУБіП України (арборетум, дендропарк, пасіка, декоративний розсадник, плодовий сад);
- 3) територія I навчального корпусу, меморіальний комплекс, сквер «Ювілейний».

Загальний (загальнотериторіальний) маршрут охоплюватиме такі станції: територію X навчального корпусу, «Алею Слави», сквер «Ювілейний», меморіальний комплекс, територію I навчального корпусу, території I, X, XI і XII гуртожитків, розміщених по вул. Героїв Оборони, території II, III і VIII гуртожитків по вул. Блакитного, Ботанічний сад НУБіП України, стадіон та територію IX навчального корпусу, загальноуніверситетський сквер.

Схеми руху за маршрутами будуть вказані на планах-схемах окремих територій базового закладу НУБіП України.

На рис. наведено план-схему загального (загальнотериторіального) маршруту огляду експозицій із включенням вікових дерев, меморіальних і пам'ятних посадок.

Вікові дерева, меморіальні та пам'ятні рослини, що зростають на територіях базового закладу НУБіП України, потребують розробки індивідуальних концептуальних підходів зі збереження і догляду за ними – подальшої організації території навколо місць зростання, чистки та балансування крон, встановлення інформаційних стендів і використання для вивчення, обстеження, оздоровлення вікових дерев сучасного обладнання (резистограф, томограф) та методів арбористики. Окремим екземплярам вікових дерев необхідно надати природоохоронного статусу – ботанічних пам'яток природи місцевого значення.

Висновки.

1. Вікові, меморіальні рослини та «пам'ятні посадки» на території Національного університету біоресурсів та природокористування України є важливими складовими природоохоронної та просвітницької діяльності, візитівкою та окрасою навчального закладу, пов'язані з видатними вітчизняними та зарубіжними діячами, вченими та приурочені до відомих подій.

2. В історії НУБіП України виділено три етапи його розвитку:

1 етап – період самостійного розвитку голосіївських вузів (сільськогосподарського, лісгосподарського та зооветеринарного інститутів), які в 1954 р. утворили об'єднаний вуз під назвою Українська сільськогосподарська академія (УСГА);

2 етап – утворення та розвиток Української сільськогосподарської академії (1954–1992 рр.);

3 етап – створення на основі Української сільськогосподарської академії в 1992 р. Українського державного аграрного університету, якому в 1994 р. надано статус Національного аграрного університету України. У 2008 р. університет отримав сучасну назву – Національний університет біоресурсів і природокористування України.

3. Серед найпоширеніших родів рослин, які формують меморіальні та «пам'ятні посадки» на територіях НУБіП України, є такі: дуб (*Quercus* L.), горобина (*Sorbus* L.), бузок (*Siringa* L.), бук (*Fagus* L.), туя (*Thuja* L.), в'яз (*Ulmus* L.), гінкго (*Ginkgo* L.). Вікові рослини в кількості 30 екз., що входять до системи насаджень,

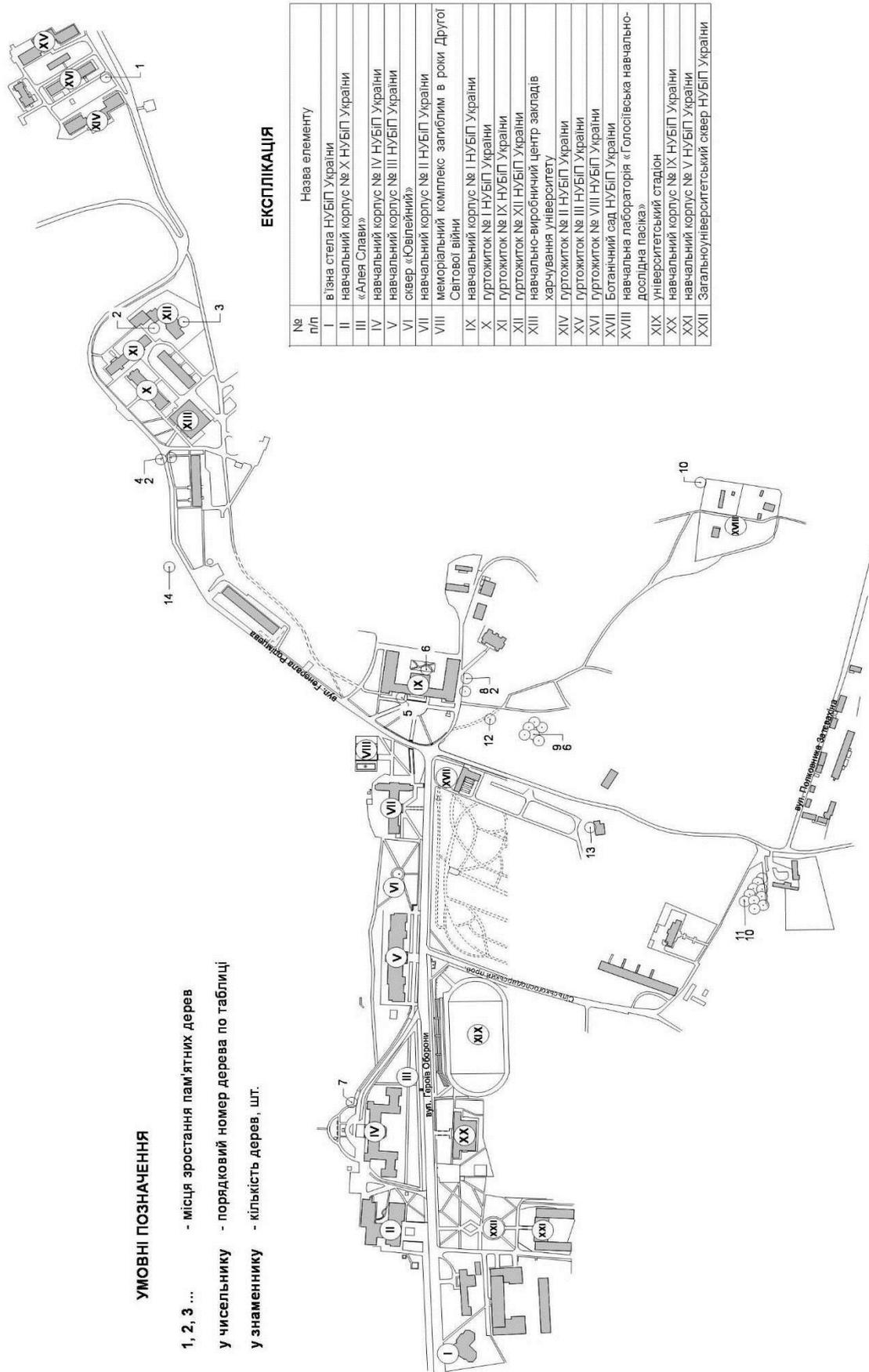

Рис. План-схема території базового закладу НУБіП України в м. Києві з місцями зростання пам'ятних дерев.

розміщених на територіях базового закладу НУБіП України, є винятково представниками роду дуб (*Quercus L.*).

4. З метою популяризації вузу серед науковців, майбутніх абітурієнтів, громадської спільноти ми запропонували організувати тематичні екскурсійні маршрути по місцях зростання вікових дерев, меморіальних та «пам'ятних рослин» із висвітленням інформації щодо історичних подій, пам'ятних дат та особистостей, які сприяли закладенню цих насаджень.

Для зручності огляду експозицій і раціонального пересування відвідувачів ми розробили плани-схеми окремих територій базового закладу НУБіП України з відміченими місцями зростання вікових, меморіальних, пам'ятних рослин.

5. До даних реєстру об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення м. Києва (станом на 2015 р.) «Дуб професора Алексєєва», «Дуб академіка Погребняка», «Віковий дуб», «Дуб Поварниціна», «Дуб Круг-Веселовського» та «Дуб Січових Стрільців» не внесено. Зважаючи на задовільний якісний стан цих вікових рослин, для їхнього збереження необхідна розробка пакета документів з присвоєння статусу ботанічних пам'яток природи місцевого значення.

Список використаних джерел

1. Кушнір А. І. Етапи формування та сучасний стан «пам'ятних посадок» на території першого корпусу НУБіП України у м. Києві / А. І. Кушнір, О. А. Суханова // Науковий вісник НУБіП України : Серія «Лісівництво та декоративне садівництво» / редкол. : С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К., 2015. – Вип. 219. – С. 230–241.
2. Кушнір А. І. Загальноуніверситетський сквер Національного університету біоресурсів і природокористування України – ландшафтний об'єкт сучасного типу / А. І. Кушнір, О. А. Суханова // Международные чтения, посвященные 110-летию со дня рождения доктора биологических наук, профессора Леонида Ивановича Рубцова : материалы конференции, 15–18 мая 2012 года. – К. : Моляк С. В., 2012. – С. 162–167.
3. Кушнір А. І. Технологічні особливості лікування і оздоровлення вікових та історичних дерев : наук.-метод. рекомендації / А. І. Кушнір, О. А. Суханова, І. Л. Кушнір. – К. : Вид. НУБіП України, 2009. – 48 с.
4. Офіційний сайт НУБіП України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nubip.edu.ua>.
5. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення (станом на 01.01.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wikimediaukraine.wordpress.com/2014/03/19/%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B1%D1%94%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE/>.

6. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – Ст. 333.
7. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.
8. Свириденко В. Є. Кузня лісогосподарських кадрів (До 165-річчя лісогосподарського факультету Національного аграрного університету) / В. Є. Свириденко. – К. : Арістей, 2005. – 128 с.
9. Суханова О. А. Стан вікових дерев – пам'яток природи на території Національного університету біоресурсів і природокористування України / О. А. Суханова, А. І. Кушнір // Актуальні проблеми лісового сектору та садово-паркового господарства : тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2016. – С. 145.

References

1. Kushnir, A. I., Sukhanova, O. A. (2015). Etapy formyvannia ta suchasnyi stan "pamiatnych posadok" na terytorii pershoho korpusu NUBiP Ukrainy u m. Kyievi [Stages of formation and modern state "memorable landings" on the territory of the first building of NUBIP of Ukraine in Kiev]. Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Forestry and ornamental plants, 219, 230–241.
2. Kushnir, A. I., Sukhanova, O. A. (2012). Zahalnouniversytetskii skver Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy – landshafnyi obiekt suchasnoho typu [University park National Agriculture University of Ukraine – landscape modern object type]. Proceeding international Conference. International Readings devoted to the 110th anniversary of Doctor of Biological Sciences, Professor Leonid Ivanovich Rubtsov. Kyiv: Moliak S. V., 162–167.
3. Kushnir, A. I., Sukhanova, O. A. (2009). Tehnologichni osoblyvosti likuvannia i osdorovlennia vikovykh ta istorychnykh derev [Technological features of treatment and rehabilitation age and historic trees]. Kyiv : NUBiP Ukrainy, 48.
4. Official Site NULES of Ukraine. Available at: <http://nubip.edu.ua>.
5. The list of territories and objects of nature reserve fund national and local importance (as of 01.01.2015). Available at: <https://wikimediaukraine.wordpress.com/2014/03/19/%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B1%D1%94%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE/>.
6. Zakon Ukrainy vid 8 chervnia 2000 r. № 39 «Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny» [On protection of cultural heritage]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2000, # 39, 333.

7. Zakon Ukrainy vid 16 chervnia 1992 r. № 34 «Pro pryrodno-zapovidnyi fond» [About the nature reserve fund of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1992, # 34, 502.
8. Svyrydenko, V. Ye. (2005). Kuznia lisihospodarskykh kadriv [Forge forestry staff]. Kyiv: Aristei, 128.
9. Sukhanova, O. A., Kushnir, A. I. (2016). Stan vikovykh derev-pamiatok pryrody na terytorii Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy [State of old trees – nature monuments at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine]. Proceeding international Conference. Kyiv, 145.

ВЕКОВЫЕ ДЕРЕВЬЯ И ПАМЯТНЫЕ ПОСАДКИ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОСВЕТИТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ТЕРРИТОРИИ НУБИП УКРАИНЫ

А. И. Кушнир, О. А. Суханова

Аннотация. *Возрастные, мемориальные растения и «памятные посадки» на территории Национального университета биоресурсов и природопользования Украины являются важными составляющими природоохранной и просветительской деятельности, визитной карточкой и украшением учебного заведения, связаны с выдающимися отечественными и зарубежными деятелями, учеными и приурочены к известным событиям. Поэтому актуальными являются вопросы сохранения культурного, природного наследия, популяризации возрастных, мемориальных растений среди ученых и поклонников, разработки мероприятий по организации существующих и новых мест «памятных посадок» на территории университета, их охрана и сохранение.*

Приведены результаты многолетних исследований, связанных с изучением возрастных, мемориальных растений и «памятных посадок» на территории НАУ Украины, установлением их биоморфологических параметров, качественного состояния, мер по сохранению и популяризации. Установлено, что самыми распространенными родами растений, которые формируют мемориальные и «памятные посадки» на территориях НУБиП Украины, являются: дуб, рябина, сирень, бук, туя, вяз, гинкго. Возрастные растения, которые входят в систему насаждений, расположенных на территориях базового учреждения НУБиП Украины, являются исключительно представителями рода дуб. Определена роль растений в формировании тематических экскурсий и разработаны маршруты для их осмотра, обследования и исследования.

Ключевые слова: *памятные посадки, вековые деревья, качественное состояние, тематические экскурсии, насаждения.*

AGE-OLD TREES AND MEMORABLE LANDINGS IN FORMING OF ELUCIDATIVE ACTIVITY ON TERRITORY OF NULES OF UKRAINE

A. Kushnir, O. Sukhanova

Abstract. Age, memorial plants and “memorable landing” at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine are important components of environmental protection and education, business card and ornament of the institution, associated with prominent and foreign personalities, academics and confined known events. Therefore, matters of preservation of cultural and natural heritage, popularization of age, memorial plants among scholars and fans, and development activities for the organization of existing and new jobs “memorable landings” on campus, their protection and preservation.

The results of years of research related to the study of age, memorial plants and “memorable landings” in the territory NULES of Ukraine, establishment of biomorphological parameters, qualitative state, measures to preserve and promote. Found among the most common genera of plants that form the memorial and “memorable landing” on the territories NULES of Ukraine are: oak, ash, lilac, beech, cedar, elm, ginkgo. Age plants that form part of the stands located in the territories basic institution NULES of Ukraine is only by the kind of oak. The role of plants in the formation of thematic excursions and itineraries developed for their inspection, examination and research.

Keywords: memorable landings, age-old trees, quality state, thematic excursions, planting.

УДК 581.192.2: 634.2.25

АНТИОКСИДАНТНА АКТИВНІСТЬ БІОЛОГІЧНО-АКТИВНИХ РЕЧОВИН НАДЗЕМНИХ ОРГАНІВ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ *PERSICA* MILL.

В. Ф. ЛЕВОН, кандидат хімічних наук, старший науковий співробітник,

І. М. ГОЛУБКОВА, провідний інженер

Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України

E-mails: vflevon@gmail.com; ira_golubkova@mail.ru

Анотація. Останніми роками велику увагу приділяють залученню природних антиоксидантів у раціон людини. Тому серед уже відомих плодівих культур персик становить особливий інтерес. Метою наших досліджень було визначення антиоксидантної активності біологічно-активних речовин вегетативних і генеративних органів видів і сортів роду *Persica*, інтродукованих у Правобережному Лісостепу України. Біохімічні дослідження персика найчастіше висвітлювали вчені Нікітського ботанічного саду на території АР Крим. Тому дослідження

© В. Ф. Левон, І. М. Голубкова, 2016